स्रोतःकिञ्चित्क्लेदकरं गुरु। जरासमस्तरोगाणां शान्तिकृत् सेविनां सदा"। क्षीरवर्गशब्दे २१७७ पृ० विवृतिः। गव्यदधिगुणाः भावप्र०उक्ता यथा
"गव्यं दधि विशेषेण स्वादुस्तच्च रुचिप्रदम्। पवित्रं दीपनं हृद्यं पुष्टिकृत् पवनापहम्। उक्तं दध्नामशेषाणां मध्ये गव्यं गुणाधिकम्"
"तन्नवनीतगुणाः" तत्रोक्ता यथा
"नवनीतं शितं गव्यं हृद्यं वर्णबलाग्निकृत्। संपादि वातपित्तास्रकृच्छ्रार्शोऽर्दितकासकृत्। तद्धितं बालके वृद्धे विशेषादमृतं शिशोः"
तद्घृतगुणाः भावप्र० उक्ता यथा
"गव्यं घृतं विशेषेण चक्षुष्यं हृद्यमग्निकृत्। स्वादुपाककरं शीतं वातपित्तकफापहम्। मेधालावण्यकान्त्योजस्तेजोवृद्धिकरं परम्। अलक्ष्मीपापरक्षोघ्नं वयसः स्थापकं गुरु। बल्यं पवित्रमायुष्यं सुमङ्गल्यं रसायनम्। सुगन्धं रोचनं चारु सर्वाज्येषु गुणाधिकम्"।
तन्मूत्रगुणा भावप्र० उक्ता यथा
"गोमूत्रं कटु तीक्ष्णोष्णं क्षारं तिक्तं कषायकम्। बह्वग्निदीपनं मेध्यं पित्तकृत्कफवातहृत्। शूलगुल्मोदरानाहकण्डूक्ष्विसूचकरोगजित्। किलासगदवातामवस्तिरुक्कृच्छ्रनाशनम्। कासश्वासापहं शोथकामलापाण्डुरोगहृत्। कण्डूकिलासगदशूलसुखाक्षिरोगान् गुल्मातिसारमरुदामयमूत्ररोधान्। कासं सकृच्छ्रजठरक्रिमिपाण्डुरोगान् गोमूत्रमेकमपि पीतमपाकरोति। सर्वेष्वपि च मूत्रेषु गोमूत्रं गुणतोऽधिकम्। अतोऽविशेषात् कथनं मूत्रं गोमूत्रमुच्यते। प्लीहोदरश्वासकासशोथवर्चोग्रहापहम्। शूलगुल्मरुजानाहकामलापाण्डुरोगहृत्। कषायं तिक्ततीक्ष्णञ्च पूरणात् कर्णशूलनुत्"।
तत्र दौरम्यम् "पङ्के गौरिव सीदति" भा०वि० १६।। "यथा गौर्गवि चाफला"मनुः "गोप्रयत् विहितः कल्पः" प्रा०त० विश्वा०। वाचि "पद्मगन्धीगुम्फेषु चाजागरीत्" मल्लि० "प्रेयोदूतपतङ्गपुङ्खगवीहैयङ्गवीनं रसात्" नैष० नेत्रादिषु "गोमध्यमध्ये! मृगगोधरे! हे सङ्कगोभूजघ्यकिङ्कराणाम्। नादेन गोभ्यक्षिस्वरेषु मत्ता कन्दन्ति गोकर्णशरीरभक्षाः" चौरः। "गामात्तसारां रघुरप्यमेयम्" रघुः "क्षिप्रावरोधाङ्कनसुत्पथेन गाम्" माघः। क्षितादौ यत्। गव्य गौक्षितौदौ भुवि पदान्ते गोशब्दस्य अतिपरे परस्य गोऽयं प्रकृतिवद्भावश्च गौ अयं अक्षिपरे या अवङ् गवाक्षम्। अश्वशब्दे परे गवाश्वादिः द्वन्द्व एकवद्भावः। गवाश्वम्। [वैद्यक०

गोकण्ट पु० गोः पृथिव्याः कण्ट इव। (गोखुरो) क्षुपभेदे

गोकण्टक पु०न० गोः भूमेः कण्टक इव। १विकङ्कतवृक्षे (वरुचि) राजनि०। २गोः खुरे च मेदि०३तलस्थे स्वपुटे ४विषमोन्नते हेमच०।

गोकर्ण पु० गौर्नेत्रं कर्णौ यस्य। १सर्पे, "भक्षन्ति गोकर्णशरीरभक्षाः" इति चौरः। गोरिव कर्णावस्य। २अश्वतरे, ३मृगभेदे, ४गणदेवताभेदे, ५अनामिकायुतविस्तृताङ्गुष्ठमाने, शैवे तीर्थभेदे च मेदि०। ७रुद्रभेदे। "गजेन्द्रकर्ण! गोकर्ण पाशिकर्ण! नमोऽस्तु ते" भा०शा० २८६ अ० "महाबलश्च गोकर्णे" आगमः "गोकर्णे भद्रकर्णी स्यात्" देवीगीता "ततोऽभिव्रज्य भगवान् देवतांस्तु त्रिगर्त्तकान्। गोकर्णाख्यं शिवक्षेत्रं सान्निध्यं यत्र धूर्जटेः"। भाग०। ८काशीस्थे शिवलिङ्गभेदे च "गोकर्णभारभूतेशौ तत्कर्णौ परिकीर्त्तितौ" काशीख०२१अ०।

गोकर्णी स्त्री गोः कर्ण इव पत्रमस्याः गौरा०ङीष्। मूर्वाख्यायाम् अमरः। [अचोयत्वात् न ह्रस्वः। गवादौ

गोका स्त्री गौरेव स्वार्थे क। "केऽचः" पा०सूत्रे पूर्वस्वकारेण

गोकामुख पु० भारतवर्षस्थे पर्वतभेदे "भारतेऽस्मिन् वर्षे सरिच्छैलाः सन्ति बहवः। मलयमङ्गलप्रस्थ इत्युपक्रमे "नीलो गोकामुख इन्द्रकीलः कामगिरिरिति चान्ये च शतसहस्रशः शैलाः" भाग० ५।१९।१५।१७श्लो०

गोकिराटिका स्त्री गां वाचं किरति ल-क तथा सती अटति अट-एषुल्। सारिकायाम् खगभेदे हेमच०।

गोकिराटा स्त्री गोकिरा वाचीकिरा सती अटति अट अच् गौरा० ङीष्। सारिकायाम् राजनि०।

गोकि(कील) पु०गोः पृथिव्याः कील इव। १मूसले २हले च हारा०। पृषो० ह्रस्वमध्यः तत्रार्थे हेमच०।

गोकुल न० द्वित०। १गोसमूहे। "ग्रामान् वा बहुगोकुलान्" भा०व०१७१।७६। गवां कुलमत्र। २गोष्ठे "गोकुले कन्दुशालायां तैलयन्त्रे चुयन्त्रयोः। अमीमांस्यानि शौचानि स्त्रीषु बालातुरेषु च" ति०त०शाता०। मथुरापुर्याः पूर्वदक्षिणस्थे यमुनापारवर्त्तिनि व्रजाख्ये ३नन्दगोपवासस्थाने च "कालेन व्रजता तात! गोकुले रामकेशवौ" जानुभ्यां सह पाणिभ्यां रिङ्गमाणौ विजह्रतुः" भाग० १०स्क०। सोऽभिजनोऽस्य अण् तस्य बहुले लुक्। पित्रा-